

Kazatel: Josef Hurta

Čtení: Zj 12, 1 – 10

Text: Mt 2, 13 – 18 *Když odešli, ble, anděl Hospodinův se ukázal Josefovi ve snu a řekl: "Vstaň, vezmi dítě i jeho matku, uprchni do Egypta a buď tam, dokud ti neřeknu; neboť Herodes bude hledat dítě, aby je zabil." On tedy vstal, vzal v noci dítě i jeho matku, odešel do Egypta a byl tam až do smrti Herodovy. Tak se splnilo, co řekl Pán ústy proroka: 'Z Egypta jsem povolal svého syna.' Když Herodes poznal, že ho mudrci oklamali, rozlítl se a dal povraždit všechny chlapce v Betlémě a v celém okolí ve stáří do dvou let, podle času, který vyzvěděl od mudrců. Tehdy se splnilo, co je řečeno ústy proroka Jeremiáše: 'Hlas v Ráma je slyšet, pláč a veliký nářek; Ráchel oplakává své děti a nedá se utěšit, protože jich není.'*

Dnes tu máme ještě naposled vánoční stromeček, protože Vánoce končí tříkrálovým svátkem Zjevení Páně, tedy 6. ledna, resp. dnes, první nedělí po tomto svátku. Nicméně 6. ledna už bylo v pátek, a tak mudrci, jejichž příchod do Betléma tento svátek připomíná, jsou už možná zase na cestě zpátky domů. Tak jako my, kteří se vracíme zpátky do všedních dnů. Do těch dnů, které už nemají tak povznášející atmosféru, nemají to kouzlo Vánoc, které nás aspoň na chvíli vytrhlo ze všední každodennosti. Tentokrát byly svátky opravdu krátké, protože už 2. ledna museli všichni pracující vstát do práce a maminky už 3. ledna budily své školou povinné děti slovy: „Vstaň, vezmi školní batoh a hajdy do školy!“ Stejně tak anděl Hospodinův vstoupil Josefovi do snu se slovy: „Vstaň, vezmi dítě i jeho matku, uprchni do Egypta a buď tam, dokud ti neřeknu; neboť Herodes bude hledat dítě, aby je zahubil.“ Tomu se říká probuzení! Já vím, mnozí křesťané si probuzení představují jinak: jako duchovní oživení a rozkvět sborového života. Josefovo probuzení však znamenalo vstát, ochránit Ježíše a Marii a utéct s nimi před krutým Herodesem. On tedy vstal, vzal v noci dítě i jeho matku, odešel do Egypta a byl tam až do smrti Herodovy.

Stojí za úvahu, že Josefovo probuzení, „hvězdný okamžik“ jeho života, vlastně není žádným heroickým činem. Je pouze okamžitou, bezodkladnou poslušností, s níž ovšem zachraňuje pro svět Mesiáše. V Josefových stopách šel jistě i britský makléř a humanitární pracovník Nicholas Winton, když zachránil téměř sedm stovek dětí před Hitlerovým vražděním. A stejně tak jednají mnozí další, kteří zachraňují uprchlíky před děsivou zvlí dnešních Herodesů. Často ani netuší, že takovou pomocí zachraňují pro svět Mesiáše, tedy Krista. A my smíme v přeneseném smyslu uvažovat o tom, co všechno Ježíše v tomto světě zabíjí, a před čím je třeba se chránit, před čím utíkat, čeho se vyvarovat, abychom o Krista ve svém životě nepřišli. Abychom nepřišli o lásku, soucit a milosrdenství. Vždyť Krista zabíjí i jen prostá lhostejnost a nezáměr. Proto ani nám nemůže být lhostejný osud těch, proti kterým posílá Herodes své vojáky.

Útěkem do Egypta vlastně pokračuje Boží vtělení, kdy se Boží Syn stává nejen chudým dítětem v jeslích, ale i uprchlíkem, emigrantem a z pohledu Egyptanů přistěhovalcem. Je zástupcem těch, kteří prchají před lidskou krutostí a nelidským zabíjením. Ježíš je představitelem i dnešních uprchlíků, kterým v jejich zemi hrozí daleko krutější vraždění, než jakého byl kdysi schopen Herodes.

Přemýšlíme-li v této souvislosti nad vražděním betlémských nevinátek a jak to mohl Bůh dopustit, sám evangelista Matouš nám dává náповědu. Zatímco jiné události komentuje slovy: „To se stalo, aby se splnilo Písmo“, v tomto případě se nápadně vyhýbá účelovému slůvku „aby“ a formuluje to jinak: „Tak se splnilo, co je řečeno ústy proroka“. Čili nejedná se tu o žádné naplnění Boží vůle či Božího záměru. To je třeba mít vždy na paměti, než začneme falešně obviňovat Pána Boha ze zodpovědnosti za lidské zlo. Evangelista dokonce neuvádí citát z žádného proroctví, které by se přímo vztahovalo k betlémské události. Citace z Jeremiáše, který říká: „Hlas v Ráma je slyšet, pláč a veliký nářek“ je spíše volnou asociací, něco jako „tak to na světě chodí a chodit bude“ a že Ježíš se narodil právě do takového světa, jaký prorok popisuje.

Dalším starozákonním citátem doprovodí Matouš Ježíšovo přebývání v Egyptě. Píše: Tak se splnilo, co řekl Pán ústy proroka: `Z Egypta jsem povolal svého syna.` Tento citát z proroka Ozeáš se týkal celého Izraele. Ježíš jakoby tu vstupoval do stop Izraelského lidu. Jako byl Mojžíš zachráněn v košíku před faraonovou genocidou, tak byl Ježíš zachráněn před genocidou Herodesovou. Jako byl Izrael vyveden z Egypta, tak z něj vychází také Ježíš se záměrem dovést k naplnění to, co ve Starém zákoně zůstalo nenaplněno. Izraelci byli povoláni k tomu, aby vyšli z Egypta a vešli do svobody země zaslíbené. Ovšem oni svobodně žít nedokázali. I v zaslíbené zemi vždy znovu upadali do osidel modloslužby a do otroctví hříchu. Desatero Božích přikázání, které se jim mělo stát ukazatelem a návodem, jak žít ve svobodné zemi svobodně, nebyli schopni uvést do života. Místo toho se jim stalo bičem a novým otroctvím. Ježíš to napravuje. Jeho nové vyjití z Egypta už nevede oklikou přes zákonické náboženství, ale ukazuje přímo do Božího království. Všechna jeho kázání, přikázání a mocné činy ukazují tímto směrem. Proto jeho povolání z Egypta je novým exodem Božího lidu z otroctví do svobody.

Matoušovo líčení Ježíšova exilu má ještě jednu zajímavou biblickou paralelu. A to nikoliv starozákonní. V knize Zjevení Janova vystupuje žena, představující Boží lid, který je těhotný očekáváním Mesiáše. „Ale drak se postavil před ženu, aby pohltil její dítě, jakmile se narodí. Ona porodila dítě, syna, který má železnou berlu pást všechny národy; ale dítě bylo přeneseno k Bohu a jeho trůnu.“ Smyslem tohoto vidění je zřejmě pojmout Ježíšovo vtělení od narození až po nanebevstoupení do jednoho velkého mýtického obrazu. Evangelijní vyprávění o Ježíšově úkrytu v Egyptě je v tomto smyslu jen jakousi zkratkou, malou epizodou, která předznamenává jak Ježíšovo utrpení, tak jeho vítězství nad ďáblem, zlem a smrtí.

Toto vyprávění evangelisty Matouše, na rozdíl od mariánsky zaměřeného Lukáše, staví také do popředí Josefa a jeho roli v Ježíšově příběhu. A Matoušův čtenář, znalý Starého zákona, si přitom vybaví třeba Josefa egyptského, který rozuměl snům a stal se rovněž jakýmsi „zachránцем světa“. Nebo si vybaví Mojžíše, kterému Bůh říká: „Vrat' se, neboť již zemřeli ti, kteří ti ukládali o život.“ Totéž s malou obměnou říká anděl Josefovi, a ten se s Marií a Ježíšem vydává z Egypta do Izraelské země. Nyní je čeká spousta zdánlivě všedních dnů, jakési mezidobí mezi Vánocemi a Velikonocemi v zapadlém Nazaretu. Ale navzdory všem pochybovačům právě odtamtud vzejde mnoho dobrého.

Modlitba: *Pane Ježíši, ty jsi nám prošlapal cestu, abychom věděli, kudy vede. Byl jsi pronásledován, byl jsi na cestách, v nebezpečí, o hladu a žízni. Je někdo sláb, abys ty nebyl sláb spolu s ním? Díky tobě teď víme, že tato úzká cesta vede k životu. Amen.*

Přímluvná modlitba: *Pane Ježíši Kriste, ty znáš naše lidské osudy a příběhy. Ty víš, jaké to je utíkat před nebezpečím, skrývat se a hledat pomoc. Ty víš, jak se cítí lidé, kteří jsou bezbranní, vystrašení, obroženi na životě. Prosíme, dej sílu všem bázlivým a bezmocným. Modlíme se za naše nemocné, za trpící a obroženi. Pane Ježíši Kriste, ty jsi byl na tomto světě po ochranou svého nebeského Otce a spoléhal jsi něj. Modlíme se za ty, kteří už nemají vlastní možnosti, jak řešit své problémy a starosti. Prosíme za lidi, kteří jsou vydáni na milost nemilost druhým, za lidi, kteří hledají zastání a pomoc. Modlíme se za ty, kterým je ubližováno, kterým se děje křivda, prosíme za ty, kteří se v lidech zklamali. Ty jim, Pane, buď na blízku a dej jim poznat svou lásku. Pane, modlíme se za válečné uprchlíky, za lidi vyhnané z domovů, za propuštěné z práce a za lidi obroženi chudobou. Pane Ježíši Kriste, ty dáváš smysl života všem lidem. Jsi dárce naděje a přinášíš pokoj. Kéž ho prožíváme i my a spolu s námi naši milí, které do svých přímluv zahrnujeme. Amen.*